

ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІВ

Пахомов І.В., старший викладач кафедри педагогіки, психології та менеджменту Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

У сучасному освітньому просторі питання академічної доброчесності набуває особливої ваги, оскільки вона є фундаментом довіри до результатів наукових досліджень. Особливо це стосується досліджень у сфері соціальної відповідальності педагогічних працівників закладів професійної освіти (далі – ЗПО), де об'єктом аналізу виступають не лише професійні компетентності, але й етичні та моральні аспекти діяльності педагогів.

Соціальна відповідальність педагогічного працівника ЗПО передбачає усвідомлення впливу його професійної діяльності на учасників освітнього процесу (здобувачів професійної освіти, їх батьків, педагогів), суспільство загалом. Відтак, дослідження цієї проблематики повинні ґрунтуватися на принципах чесності, прозорості та об'єктивності.

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та правил, якими мають керуватися учасники освітнього і наукового процесу. До ключових її принципів належать: чесність у представленні результатів; відсутність плагіату; коректне цитування джерел; самостійність виконання дослідження; відповідальність за достовірність даних.

У контексті дослідження соціальної відповідальності педагогічних працівників ЗПО ці принципи набувають подвійного значення, оскільки дослідник не лише аналізує етичні категорії, але й сам повинен бути їх носієм.

Дослідження соціальної відповідальності педагогічних працівників ЗПО має низку специфічних рис: міждисциплінарність (поєднання педагогіки, етики, соціології); суб'єктивність оцінок, що вимагає особливої обережності в

інтерпретації даних; залучення людського фактору (опитування, інтерв'ю, спостереження); чутливість теми, адже оцінюються моральні якості особистості.

Ці особливості підвищують ризики порушення академічної доброчесності, зокрема: маніпуляція результатами; вибіркове використання даних; некоректне узагальнення.

Серед основних викликів дотримання академічної доброчесності при проведенні досліджень соціальної відповідальності педагогічних працівників ЗПО варто віднести: плагіат і самоплагіат (недотримання правил цитування або повторне використання власних робіт без належного посилання), фальсифікація та фабрикація даних (особливо небезпечні в емпіричних дослідженнях, де результати можуть бути “підлаштовані” під очікування), конфлікт інтересів (дослідник може бути особисто або професійно зацікавлений у певних висновках), етичні порушення при роботі з респондентами (недотримання конфіденційності, відсутність інформованої згоди).

Для забезпечення дотримання принципів академічної доброчесності доцільно застосовувати такі підходи: чітке планування дослідження (формулювання мети, завдань, методів із самого початку), використання перевірених джерел (перевага надається рецензованим науковим публікаціям), дотримання стандартів цитування (використання міжнародних стилів оформлення (APA, MLA тощо), прозорість методології (детальний опис процедур збору та аналізу даних), використання антиплагіатних систем для перевірки унікальності тексту, а також етична взаємодія з учасниками дослідження (отримання згоди, гарантія анонімності).

Власний приклад дослідника є важливішим за будь-які декларації. Порушення принципів доброчесності підриває не лише довіру до дослідження, але й авторитет освітньої системи загалом.

З метою дотримання принципів академічної доброчесності при дослідженні соціальної відповідальності педагогічних працівників ЗПО ми сформували вибірку респондентів. Досліджувані, які пройдуть опитування та тестування (експериментальна та контрольна групи на етапі емпіричного

дослідження) впродовж констатувального етапу: кількість – 99 осіб (100%), області України – всі (крім АРК та Луганської).

Метод відбору: квотний (в межах квоти - випадковий). Були обрані наступні квоти: за посадою (дві групи), статтю (дві групи), віком (чотири групи), педагогічним стажем (4 групи), освітою (дві групи) та регіоном проживання п'ять груп).

Розподіл досліджуваних відбувався за наступними критеріями: посадою, статтю, віком, педагогічним стажем, рівнем освіти та регіоном України, де розташований ЗПО. За посадою групи респондентів майже одночисельні: викладачі професійно-теоретичної підготовки (51%); майстри виробничого навчання (49%). За статтю також відібрані дві майже рівні за кількістю групи: чоловіки (48%), жінки (52%).

За віком ми поділяли респондентів на чотири групи: молодь 25-35 років (28%), особи зрілого віку 36-45 років (25%), особи передпенсійного віку 46-55 років (24%), особи пенсійного віку 55-65 років (23%).

За педагогічним стажем ми також поділяли досліджуваних на чотири категорії: початківці 0-10 років (30%), середній стаж 11-20 років (24%), значний стаж 21-30 років (21%), дуже значний стаж 31-40 років (25%).

За освітою серед респондентів виділяли дві майже рівні за чисельністю групи педагогічних працівників ЗПО: з фаховою передвищою освітою (41%) та з вищою освітою (59%). Більша частка педагогів з вищою освітою пояснюється тим, що серед викладачів усі мають вищу освіту, а серед майстрів – деякі.

За регіоном України, де розташований ЗПО, ми виділили чотири приблизно рівні групи досліджуваних: Західний (23%), Південний (19%), Північний (21%), Центральний (19%), Східний (18%).

З кожної квоти респонденти відбиралися методом випадкових чисел. Обраному методом випадкових чисел респонденту певної квоти пропонується пройти опитування та тестування. В разі відмови методом випадкових чисел обирається другий респондент з цієї квоти і т. д.

Таким чином, академічна доброчесність є ключовою умовою якісного дослідження соціальної відповідальності педагогічних працівників ЗПО. Специфіка цієї тематики підвищує ризики етичних порушень, що вимагає особливої уваги до методології. Дотримання принципів доброчесності сприяє формуванню довіри до результатів дослідження та їх практичної значущості. Дослідник має виступати прикладом етичної поведінки в академічному середовищі. Інституційна підтримка (політики, кодекси, навчання) є важливою складовою забезпечення доброчесності.